

Всеки с кѳсмета си

Едно време, когато господ изгонил първите хора от рая, в яда си ги прокълел да имат много деца. Тогава дори не помислил, че децата ще искат грижи, храна, дрехи, че всяко от тях ще порасне и ще трябва само да си изкарва прехраната.

Минало се малко време, на господ му се поразминал ядът и един ден си казал:

– Ще отида да видя как живее Адам, какви са му децата. Дали се справя сам, дали успява да свърже двата края?

Тогава един от ангелите се обадил:

– Аз често минавам покрай къщата му, толкова много деца са си народили с Ева! Да е жив и здрав, ушите му ще узядат. Няма нито с какво да ги храни, нито с какво да ги облича.

– Щом знаеш къде е Адам, – отвърнал господ – отиди и го предупреди, че утре ще му отида на гости да го видя как е, какво работи, как му е семейството.

Ангелът прелетял до къщата на Адам и му предал, че господ ще дойде да го навести. Адам веднага отишъл при Ева:

– Жено, утре да станеш по-рано да поизмиеш децата, да ги преоблечеш, да ги нагласиш. Толкова мръсни са станали, че човек да го е гнус да седне един залък хляб да узяде у нас.

Жената го послушала и станала още посред нощ. Разбудила децата и започнала да ги мие, да ги вчесва, да ги облича в чисти дрехи. Докато оправяла децата едно по едно така се залисала, че не усетила как минало времето.

Чак като видяла господ на портата, разбрала, че е закъс-
няла с приготовленията и вече е време за вечеря. Засрами-
ла се Ева и се обърнала към децата:

– Децата, които сте измити и сресани, отидете да целунете ръка на стареца, а които не сте, утре ще ви изкъпя и наглася, а сега тичайте да си играете по ливадите и по бауриите.

Зарадвали се мръсните деца. Без да чакат хукнали да играят далеч от дома. Чистите деца отишли бързо да целуват ръка на господ, а той едно по едно ги благословил.

– Вие, деца, да сте живи и здрави! Всичко, което си поискате, да ви се случи. Ти да станеш цар – рекъл на първото момче. – Ти да станеш везир, ти да станеш паша, ти – владика, ти – поп, ти – кадия, ти – да съветваш царя и везира, да им даваш акъл. Ти, девойче, да станеш царица, ти – да се ожениш за везир, ти – за поп, ти – за кадия, ти – за крал.

Така всички ги нарекъл кой от кого по-добре да живее на света. Ева, нали е майка, като слушала какви благословици раздава господ на половината ѝ деца, станало ѝ криво и не се стърпяла да каже:

– Дядо боже, аз имам още много деца, и момчета, и момичета. Чакай да ги повикам, да благословиш и тях за късмет.

– А те защо не са тук сега? – попитал господ.

– Не успях да ги изкъпя и да ги среша като за прегости, затова ги пратих да си поиграят малко из ливадите.

– Е, значи децата не са виновни. Повикай ги веднага.

Започнала жената да вика, но децата се били заиграли и хич не побързали да се върнат веднага. Накарала господ госта да ги почака. А той си стоял на масата, разговорял

си с Адам и Ева и от време на време току поглеждаш към портата кога ще се загадат другите деца.

По едно време децата вече се наизграли и едно по едно започнали да се прибират у дома. И понеже били сиромашки деца, не си измили ръцете, а само ги отърквали в дрехите си и се навеждали да целуват ръка на господа. Тогава господ пак започнал да благославя:

– Ти, синко, да станеш слуга на царя, ти да му обличаш и събличаш дрехите, ти да му правиш обуца, ти да му готвиш манджките да яде, ти да му правиш ракия и вино, ти да му пасеш овцете, ти да му ловиш риба, ти да му храниш свинете, ти да му правиш пѣтищата, по които минава войската. Ти, девойче, да шиеш дрехи на царицата, ти да миеш нозете на везирката, ти да метеш къщата на попадията... – и така ги благословил всичките, кое както може с труд и пот да си изкарва прехраната.

Майката се натѣжила, че господ така наредил децата ѝ и му казала:

– Боже, ти защо не си справедлив към всички? Защо изкъпаните и пременени деца ги благослови едно от друго по-големи хора да станат и да живеят толкова добре, а на другите, мръсните, които не ми стигна времето да наглася, такѣв лош късмет им даваш в живота?

– Ето това вече си е моя работа – отвърнал господ. – Не може всички да са мързеливи, трябва да има кой да ги храни. Аз като съм казал, не съм отсякъл, че всички деца ще слугуват цял живот. Тези, които с пот ще си изкарват хляба и няма да имат време крак да подвият, ги благославям да са умни и разумни и кой както може да се избави от трудния живот.

Като казал това господ, станал и си отишъл.

Адам и Ева мислили, мислили, но нямало какво да направят и прогължили да си живеят както преди. Благословията

на бога стигнала децата. Всяко станало точно това, което предрекъл господ. Затова и досега има царе, везири, крале, владици, попове, кадиш. Но има и орачи, копачи, овчари, месари, обуцари, търговци, за да бъде сегашния живот от шарен по-шарен.

Децата на онези, които по-лесно живеят, не стават много-много човеци като бащите си, а децата на сиромасите, като се изучат все големи хора стават.

Та оттук е дошла поговорката, че господ дава, ала в кошара не вкарва. Всеки си работи според ума, а умът е късметът на човека.

Господ учи мъжа да оре и жената да тече

Един път господ слязъл на земята да види как работят хората, как се мъчат и как се хранят след съгрешението. Минал покрай един орач. Спрял се и го загледал какво прави. Гледал и се чудил! Човекът изкарвал една бразда, разпрягал воловете, мятал ралото на гръб, та отивал в другия край и започвал нова бразда. Така се мъчил, че на ден му стигали силите за не повече от двадесет бразди. Господ го погледал и му рекъл:

– Защо така правиш, човече? Защо разпрягаш и се връщаш до другия край? Хайде, обърни воловете и тръгвай по браздата наобратно.

Мъжът го послушал и опитал. Веднага разбрал, че така е по-лесно. Хванал се и за един ден изорал цялата нива.

После господ отишъл при една жена. Тя тичала на стана, но и тя била будала. Оставяла совалката, късала нишката, връщала се от другата страна и пак започвала да тече. Господ и нея погледал, погледал, та се зачудил на акъла ѝ.

– Защо така правиш, моме? Защо късаш конеца? Върни совалката наобратно, ха насам, ха натам...

Така я научил как да тече и си тръгнал.

Минали много години. Решил господ пак да слезе на земята да види как живеят хората. Срещнал същия орач. Той орял точно както господ го бил научил.

– Кой те научи да ореш така хубаво? – попитал господ.

– Господ ме научи, кой друг?

– Щом господ те е научил, господ те благославя от едно зърно петдесет да вадиш и цялата земя да храниш!

После господ отишъл при жената. Тя също тѣчала точно така, както господ ѝ бил показал навремето.

– Кой те научи така хубаво да тѣчеш? Господ ли ти показа? – попитал господ.

– Че аз да не съм малоумна, господ да ме учи мене? – троснала се жената.

– Щом си толкова горделива, господ те благославя цяла година да тѣчеш, а под мишница да го носиш.

Така рекъл и си отишъл. Така жените, които са глупави и горделиви, и до днес тѣкат, а под мишница крият сукното.

Защо смъртта е сляпа, глуха и няма

Веднџ господ изпратил смъртта да вземе душата на един много болен и беден човек, който имал голяма челяд. Смъртта влязла в къщата на човека и поздравила всички:

– Добро утро!

Жената и децата ѝ отговорили:

– Дал бог добро!

Жената веднага зарѣчала на децата:

– Деца, дайте бързо каквото има из къщи, да нагостим смъртта.

– Оставете, оставете. Няма нужда. Дошла съм само да взема душата на болния и си трѣгвам, защото господ ме чака.

Като чули думите на смъртта жената и децата наобиколили смъртта и започнали да плачат и да ѝ се молят. Дърпали я и я карали да не оставя толкова клетки сираци без баща. Кой цял да ги отгледа, да ги храни и облича, като всички са още толкова малки за работа. Смъртта ги изслушала, много се натѣжила и решила да си трѣгне без да вземе живота на бащата. Господ я повикал и казал:

– Какво стана с душата на човека, при когото те пратих?

– Господи, – отговорила смъртта – по-добре да вземем душата на децата, а не на бащата, защото всички са много малки и никое не може да работи.

– Ела тук и слушай какво ще ти кажа! Оттук отиваш право до морето. Ще слезеш на дъното на морето и ще извадиш един камък. Донеси ми го и побързай.

Смъртта му се поклонила и тичешком стигнала до морето, влязла вътре на дълбоко и извадила един камък, както ѝ поръчал господ. Върнала се бързо обратно и подала камъка на господо. А той ѝ казал:

– Разцепи камъка на две половини. После погледни какво има вътре.

Смъртта чукунала камъка в земята и той се сцепил на две. Като надникнала вътре, видяла едно червейче да пълзи от вътрешността на камъка към ръката ѝ.

Господ ѝ дал знак да се приближи до него. Тя, изплашена, го послушала.

– Кажу ми сега, кой е създал този камък?

– Ти го създаде, господи.

– Кой даде душа на това червейче, кой го е хранил, кой се е грижил за него на дъното на морето?

– Ти, господи!

– Ако съм дал живот и храна на червейчето в камъка на дъното на морето, как ще оставя хората, които са по мой образ и подобие направени? Аз не ги жаля, ти ли ще ги жалиш?

Тогава господ я прокълнал:

– От днес нататък да бъдеш сляпа, да не можеш да виждаш и да разпознаваш хората – кой е беден, кой богат, кой е стар и кой млад. Да бъдеш глуха, да не чуваш плача и молбите на хората. Да бъдеш няма, за да не говориш и да не те разпознават хората. Да бъдеш невидима – ако те видят, хората ще се уплашат от теб. И най-накрая – да бъдеш немилостива, никого да не пожалиш!

Господ ударил една силна плесница през лицето на смъртта и оттогава тя станала сляпа, глуха, няма, невидима и немилостива.

Кога са създадени болестите

Когато господ пратил смъртта да взема душите на хората, тя много се зарадвала, че ѝ се отворила работа. Добре, но радостта ѝ не траяла дълго. Всеки път, когато влизала в някоя къща да вземе човек със себе си, винаги влизала с радост, а си тръгвала много нажалена, защото близките на умрелия плачели и кълняли:

– Проклетата да е смъртта – казвали те – загдето дойде в нашата къща. Как не си счуни крака преди да прекрачи прага ни, нашият близък никога нямаше да умре! Как не се отвори земята, да я погълне преди да е стигнала до нас! Как не падна гръм от небето, да я покоси тази тежка смърт, на място да я остави, нашият човек жив да живее!

Тези и хиляди други клетви застигали смъртта, сякаш тя сама е решила да взема душите на хората. Нали господ всеки път лично я пращал да върши божието дело.

От многото обиди и клетви на смъртта ѝ дотегнала работата, налегнала я мъка и отишла да поплаче на господ.

– Ще те помоля, господи, да ми дадеш някоя друга работа да върша. Страшно ме кълнат хората, като ме видят, много ме хокат и пъдят. Затова те моля от сърце да ми дадеш нещо друго богоугодно да върша, да спрат да ме навикват хората като мръсно псе или вълк.

– Ти бъди спокойна. Моята дума на две не става. Ще вършиш това, което съм ти казал. Но аз ще ти помогна като създам болестите и ги пратя на хората. Така те пак ще умират, но няма да кълнат теб, а ще обвиняват болестите за бедите си. А ти ще си вършиш работата без да те гонят.

Оттогава е останало хората да се оплакват от болестите, а не от смъртта, въпреки че само от смърт се умира. Ако му е дошло времето на човек да си отиде от този свят и без болест умира. Старите хора още казват: „Ако има дни да живее, лек ще се намери. Болест душа не вади. Болните стават, здравите умират.“

Каквото направши, това ти се връща

Едно време господ ходил по земята сред хората. Някои хора го разпознавали, други не го забелязвали. Един път решил господ пак да обиколи земята, да види как живеят хората, от какво имат нужда. Но сам не успявал всичко да види и навсякъде да отиде, затова взел със себе си всички светии – да разговарят с хората и после да му кажат. Ако някъде има кривинка, да я поправи.

Като ходил така господ по земята, по-богатите все го канили на гости да му се похвалят с имане, да благослови децата им. Имало един беден човек, наистина много беден, който нямал нищо из къщи, освен малко брашнџе и една кокошка, която тъкмо мџтила яйцата си, за да се излюпят пиленца. Човекът обаче си наумил да покани господ на гости, да го помоли да му промени късмета, че да може да се позамогне. Омръзнало му все да е сиромаш. Затова един ден казал на жена си:

– Жено, намислил съм да поканим господ на гости. Какво ще кажеш?

– Какво да ти кажа, мъжо? Не виждаш ли, че ние нямаме какво да ядем, камо ли за гости да мислим.

– Аз само господ ще поканя. Ще замесиш една баница от брашното, ще направши малко каша. Все пак за господ говорим, той сам знае как ни е благословил и как преживяваме.

– Мъжо, къде се е чуло и видяло гости с каша да се гощават! И най-бедните като поканят гости заколват кокошка, прџат яйца, месят баница. А ние с тебе? Даже стол нямаме да го поканим да седне!

Препирали се съпрузите така известно време, спорили, карали се, но накрая мъжът надделял и рекъл:

– Ти ще омесиш баница, постна да е, но баница да е. Ще набереш малко киселец и ще сготвиш чорбица. Аз ще хвана квачката, ще я заколя и ще я опечем да нахраним госта. Той е стар човек, няма чак толкова много храна да узяде.

Жената послушала мъжа си, запретила рѣкави, пресяла брашното, замесила баница. После събрала няколко шепи киселец, сложила да сvari чорбата и тъкмо мъжът да хване квачката да я коли, когато на портата пристигнал господ, но не бил сам, а водил със себе си всички светии.

– Брей, какво ще правим с толкова хора на гости? – плеснала се жената по челото. – Откъде ще намерим толкова храна за тринадесет души, при това мъже?

Господ погледнал къщата, разбрал, че е бедна – с трѣн да влачиш, няма какво да закачиш. Забелязал колко уплашени са стопаните, стояли на двора без да продумат ни дума. Тогава господ благословил яденето и то станало колкото да се нахранят поне петнадесет души. После похвалил жената, че омесила толкова вкусна баница и е направила чудна чорбица.

Докато се хранели и разговаряли, господ ги поразпитал как живеят, как свързват двата края, дали имат деца, защо нямат деца. Питал ги също дали искат да имат имот и челяд. Мъжът му отговорил:

– Дядо господи, ние с жена ми сме много бедни. Целият ни живот така мина в немотия. Уж работим, а изкарваме само толкова, колкото да не умрем от глад. То нашият живот се видя какъв е на този свят, но ако речеш да ни направиш едно добро с жената, отдели ни само една рогозка горе в рая. Ако не може за жената, поне за мен да има. Да знаем, че в рая ще си отживеем и за този свят!

Господ отвърнал:

– От мен имаш една рогозка на най-хубавото място в рая!

Както си седели така, свети Петър прошепнал на мъжа:

– Помоли дядо господ да ти даде една ябълка на двора. Но да не е обикновена ябълка. Ако иска човек да си откъсне, да се зеленва ръката му за нея и да не пуска, докато ти не кажеш.

Мъжът послушал свети Петър и помолил господ да му посади такава необикновено ябълково дърво в градината. Господ бил щедър и изпълнил молбата му. Накрая господ му подарил и едно тестве карти и благословил всички дарове:

– Ако някой иска да откъсне ябълка, да се зеленва за дървото и докато ти не кажеш да го пусне, да не пуска. Който започне да играе с тези карти, да надиграва и най-големите играчи. Никой никога да не може да го надиграе!

Станали гостите и тръгнали пак по широкия свят да търсят кой крив, кой прав и да помагат на хората. Сиромашът и жена му си легнали и се разговорили за гостите.

– Мъжо, докато беше у нас господ, защо не го помолихме да ни даде богатство, да си поживеем добре?

Мъжът отговорил:

– Аз много мислих да му поускам богатство и имот, обаче си казах, че за тази работа трябва и акъл. Не е само го имането, трябва много грижи и знания, та не посмях.

– Ти защо мислиш, че богатите са по-умни от нас? Нищо не знаят, парата прави всичко. Ако имаш пари, всеки те уважава.

– Аз нали ги гледам чорбаджийските жени! – соннал ѝ се мъжът. – Само знаят да харчат парите на мъжете си за щяло и не щяло.

Препирали се така дълго време, накрая петлите пропяли и чак тогава заспали. На сутринта мъжът станал, грабнал картите, които господ му подарил и тръгнал да търси комарджии. Намерил най-добрите комарджии и поискал да седне да играе с тях. Те не го взели насериозно и били готови да го излъжат, но благословените карти помогнали и мъжът спечелил куп пари. Прибрал се у дома при жена си, стегнали си къщата, позамогнали се.

Минали двадесет, тридесет години. Изведнџ един ден дошъл архангел Михаил и предупредил мъжа, че животът му е към края си.

– Как така, човече божи! Та аз тъкмо се позамогнах малко, отгѣхнах си от сиромашията. Тѣкмо вече ми се живее, а ти ме караш да умирам! Почакай ме още поне десет години.

– Тук няма място за пазарлъци – казал архангелът. – Стягай се, че ще ти извадя душата.

– Щом нямаш милост, позволи ми само да се простя с жената и със стоката, която съм натрупал с толкова труд. Нито съм се наспал, нито съм се нахранил от работа. Поне да се простя с тях и да отиваме на онзи свят, там да се наспя като хората.

На архангел Михаил му се сторило, че отнякъде познава този човек, но не се сетил, че преди години му е бил на гости заедно с господ и другите светии. Позволил му да се сбогува с близките и с къщата си и докато го чакал, видял хубавото ябълково дърво на двора, отрупано с плод. Посегнал да си откъсне една ябълка и не щещ ли, ръката му тутакси залепнала за ябълката! Опитал да я отлепи, не можал. Пробвал няколко пъти, но ръката му стояла залепена. Тогава архангел Михаил се развикал:

– Човече, каква е тази ябълка? Не мога да си отлепя ръката от нея. Помогни ми!

– Как ли пък не! Ти си дошъл да ми взимаш душата, аз да ти помагам! Ако ме оставиш да поживея още десет години, ще ти помогна. Иначе стои си тук на двора, ако щеш да пукнеш от глад и жегга, хич не ми е жал. Ако иска господ да дойде да те отлени.

Ангелът размислил и казал:

– Ще ти подаря още десет, ако искаш още тридесет години живот, само ме пусни да си ходя и да си гледам другите божи работи. Нямам време, знаеш ли още колко работата ми се е натрупала?

Човекът се зарадвал, че свети Михаил му обещал още тридесет години живот, отленил му ръката и го пратил да си ходи, много поздравил на господ да занесе.

Минали още тридесет години и едно утро, рано-рано ангелът-душевадец пак се явил пред мъжа.

– Хайде сега, приятелю, без повече пазарлъци, тръгвай с мене. Толкова години брах срам пред бога, че не съм си свършил работата, сега няма да се лъжем повече.

Човекът видял, че вече няма накъде, сложил картите за игра в пояса си и тръгнал с ангела без да се прости с жена си даже. Като стигнали на небето, първо минали покрай ада, където са вечните мъки. Там било пълно с дяволи, те само чакали някой да мине оттам и да го завлачат към пъкъла. Като видяли новодошлия, веднага се втурнали към него. Затеглили го към ада, ангелът тегли към себе си, дяволите към ада. Накрая изтеглили човека при тях и го завлачили в тъмнината. Тогава човекът се окопитил малко и им казал:

– Ако ме надиграете на карти, ще дойда с вас в пъкъла. Ако аз ви надиграя, ще си отида в рая.

Дяволите се съгласили и седнали да играят на карти. Играл, играли и накрая човекът надвил дванадесет дявола с благословените карти от бога. Така мъжът заробил

дяволите и заедно с тях тръгнал към портите на рая. Стигнали до там и човекът почукал на портата.

– Свети Петре, отключи портата, аз вече пристигнах.

– Чакай да прочета в тевфтера ти кой беше. Може да не си за рая!

– Как да не съм за рая? – зачудил се човекът. – Нали господ като ми беше на гости, ми обеща да ми пази една розозка на най-хубавото място в рая.

– А, ти ли си бил! – казал свети Петър и отворил портите на рая. – А защо не си сам? Розозката е само за теб, за други няма място.

– Аз си вода дружина, да си играем карти. Иначе какво ще правим в рая? Нали там всичко има, а пък аз съм сиромаш човек, свикнал съм нещо да правя.

– Не мога да те пусна с още дванадесет души – занатил се свети Петър. – Ти можеш да влезеш и да си отидеш на розозката, а останалите да се връщат откъдето са дошли.

– Свети Петре, ти забрави ли как аз бях поканил само господ на гости, а вие всички седнахте на трапезата ми. Аз бях беден човек, та пак се отсрахих, а вие имате цял рай. Хем всичко е божа работа, хем дванадесет души не можете да приемете!

Свети Петър се огледал и набързо ги пуснал всички в рая. Кой каквото е направил, това му се връща.